

The Validity and Reliability Study of the Scale of Occupational Professionalism of School Principals

Dr. Ahmet Şakir Yazıcı

Muğla Directorate of National Education-Turkey
ORCID: 0000-0002-4185-1376
ahmetsakiryazici@gmail.com

Assoc. Prof.Dr. Bertan Akyol

Adnan Menderes University-Turkey
ORCID: 0000-0002-1513-1885
bertanakyol@yahoo.com

Abstract

In the current study, it is aimed to develop a measurement instrument to determine the occupational professionalism levels of school principals. In the study, primary school, secondary school and high school principals were included. Exploratory (EFA) and confirmatory (CFA) factor analyses were performed for the scale. As a result of the EFA, a 22-item and four-dimensional scale was obtained. The rate of the variance explained by the four dimensions is 56.58%. The dimensions of this scale are Ensuring Participation in Decisions, Professional Ethics, Professional Development and Professional Autonomy. CFA was run on these dimensions. This scale was confirmed by the CFA. As a result of CFA, χ^2/sd ratio was found to be 1.90, and goodness of fit indices were found to be as follows; GFI= .91, AGFI= .89, RMSEA= .05, RMR= .03, SRMR= .06, CFI = .95, NFI= .91, NNFI= .94. Thus, a valid and reliable scale was developed to determine the occupational professionalism of school principals.

Keywords: Occupation, Professionalism, Occupational professionalism, School principal

**E-International Journal
of Educational
Research**

Vol: 12, No: 4, pp. 89-105

Research Article

Received : 2021-08-04

Accepted : 2021-09-13

Suggested Citation

Yazıcı, A. Ş. & Akyol, B. (20XX). The validity and reliability study of the scale of occupational professionalism of school principals. *E-International Journal of Educational Research*, 12(4) 89-105. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.978454>

Extended Abstract

Problem: Schools are bureaucratic organizations. There are hierarchical structures, pre-determined authorities, responsibilities, and written rules in the structuring of schools. This form of structuring shows the professionalism of schools. This professionalism is organizational professionalism (Evets, 2011). External regulation is essential in this type of professionalism. Evets (2011) also defines internal professionalism in organizations. He calls this occupational professionalism. Occupational professionalism refers to a professional autonomy in which the employee is in control of the job and professional ethical values developed for the quality of the job (Buyruk, 2015). School principals should give importance to the quality of the service they offer and the work they do in the context of their occupational professionalism (Adıgüzel, Tanrıverdi & Sönmez, Özkan, 2011). This is related to school principals' own internal drives and motivations, wishes and desires (Yılmaz and Altinkurt, 2014).

Method: After the expert review, 7 items were removed from the draft School Principals' Occupational Professionalism Scale (SPOPS), which was originally prepared as 55 items and some corrections were made. Then, the 48-item scale was applied to the sample group consisting of school principals and the validity and reliability analyses of the scale were conducted on the collected data. It was decided that the scale should be four-dimensional. These dimensions were named as "Ensuring Participation in Decisions", "Professional Ethics", "Professional Development" and "Professional Autonomy". Two items with a low factor loading value, 15 items with a difference lower than .10 between factor loadings on more than one factor and 9 items that are not compatible with the other items in the factor they are loaded on were removed from the scale and the scale was reduced to 22 items.

Findings: The variance explained by the factor of Ensuring Participation in Decisions on its own is 15.49%, by the factor of Professional Ethics it is 14.39%, by the factor of Professional Development, it is 13.16% and by the factor of Professional Autonomy, it is 9.95%. The variance explained by the four factors together is 53.01%. In the exploratory factor analysis, the Cronbach's Alpha internal consistency coefficients of the factors were calculated as .81 for the factor of Ensuring Participation in Decisions, .76 for the factor of Professional Ethics, .82 for the factor of Professional Development, .61 for the factor of Professional Autonomy and .81 for the whole scale. The item means of the lower and upper 27% groups were examined and it was seen that the discrimination of all the items was significant at the level of $p < .001$. CFA was applied to the 22-item structure of the scale gathered under four factors because of EFA. Goodness of fit values calculated with CFA are as follows: $\chi^2/sd = 1.90$, GFI = .91, AGFI = .89, RMSEA = .05, RMR = .03, SRMR = .06, CFI = .95, NFI = .91, NNFI = .94. The fit indices obtained show that the model is a valid model. Thus, it was decided that the construct was confirmed. As a result, the final form of the School Principals' Occupational Professionalism Scale consists of 22 items and the items are scored in the range between (1) Never and (5) Always. There are seven items in the dimension of "Ensuring Participation in Decisions", six items in the dimension of "Professional Ethics", four items in the dimension of "Professional Development" and five items in the dimension of "Professional Autonomy". There is no reverse-scored item in the scale. In the scale, a total score can be obtained from each dimension and the whole scale. Higher scores taken from each factor or the whole scale indicate that the occupational professionalism of the school principals is high.

Suggestions: To the best of the author's knowledge, there is no study in the literature to measure the occupational professionalism of school principals. The occupational professionalism of school principals can be measured with this scale, as well as their professionalism in terms of professional development, participation in decisions, professional autonomy and professional ethics. It can be said that this measurement tool will fill an important void in the related literature and can be used in future studies since its psychometric qualities are sufficient.

Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması¹

Dr. Ahmet Şakir Yazıcı

Muğla Milli Eğitim Müdürlüğü-Türkiye
ORCID: 0000-0002-4185-1376
ahmetsakiryazici@gmail.com

Doç.Dr. Bertan Akyol

Adnan Menderes Üniversitesi-Türkiye
ORCID: 0000-0002-1513-1885
bertanakyol@yahoo.com

Özet

Bu çalışmada okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerini belirlemek için bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ilkokul, ortaokul ve lise müdürleri oluşturmaktadır. Bu çalışmada ilkokul, ortaokul ve lise müdürleri ile çalışılmıştır. Ölçek için açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizi yapılmıştır. Yapılan AFA sonucunda 22 maddeli ve dört boyutlu bir ölçek oluşmuştur. Toplam açıklanan varyans oranı %56.58'dir. Bu ölçeğin boyutları şöyle oluşmuştur: Mesleki Etik, Mesleki Özerklik, Mesleki Gelişim ve Karara Katılımı Sağlama. Bu boyutlar üzerinden DFA yapılmıştır. Yapılan DFA ile bu ölçek doğrulanmıştır. DFA sonucunda χ^2/sd oranı 1.90; uyum değerleri ise; RMSEA= .05, NNFI= .94, SRMR= .06, AGFI= .89, CFI = .95, NFI= .91, GFI= .91, RMR= .03, bulunmuştur. Dolayısıyla okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslek, Profesyonellik, Mesleki Profesyonellik, Okul Müdürü

**E-Uluslararası Eğitim
Araştırmaları
Dergisi**

Cilt: 12, No: 4, ss. 89-105

Araştırma Makalesi

Gönderi: 04-08-2021

Kabul: 13-09-2021

Önerilen Atıf

Yazıcı, A. Ş. & Akyol, B.(20XX). Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(4) 89-105. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.978454>

¹Bu çalışma, Ahmet Şakir YAZICI tarafından Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Bertan AKYOL danışmanlığında yürütülen doktora tezinden geliştirilmiştir. Ayrıca Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde 14-21/04/2021 tarihleri arasında gerçekleştirilen FEBTS sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Hayatını kazanmak üzere bireysel bir kaygıyla yapılan faaliyetlerin "bir iş" olduğu düşüncesi temelinde, başka hayatları da dikkate almak üzere toplumsal bir kaygıyla yapılan faaliyetler "bir meslek" olarak değerlendirilebilir (Toprakçı, 2009). Toplumsal düzenin sağlanmasında meslekler önemli rol oynar (Durkheim, 1986). Toplumsal iş bölümü mesleksi uzmanlık alanlarını artırmıştır. Uzmanlık alanlarının artması profesyonel mesleklerin gelişmesini sağlamıştır (Buyruk, 2015). Sanayi devrimi sonrasında modern bürokratik kurumların ve bilginin öneminin artması ile birlikte profesyonel uzmanların da sayısı artmıştır. Gelecek toplumların iş yaşamı, çalışma düzeni ve kontrollerinde profesyoneller söz sahibi olacaktır (Karasu, 2001). Profesyonellik ve meslek kavramları birbirlerini tamamlamaktadırlar. Mesleğin karakteristik özellikleri vardır. Bunlardan birisi uzun eğitim sonucunda kazanılan sistematik bilgilerdir. Mesleği icra etmek için bu sistematik bilgilerle bir uğraş verilir. Profesyonelleşme de bir uğraşın kimlik kazanması için yapılan çalışmalardır. Bu çalışmalar da profesyonel tutumla ölçülür (Walker, 2007). Okul yöneticilerinin de profesyonel tutumları oldukça önemlidir. Okul müdürlüğünün bir meslek olmasında, her ne kadar başta öğretmenlerin bizzat kendileri bir engel olarak var olsa da (Toprakçı & Güngör, 2018), bir meslek olma yolunda ilerlemekte olduğu söylenebilir. Okullar bürokratik örgütlerdir. Okulların yapılanmasında hiyerarşik yapı, belirlenmiş yetki ve sorumluluklar ve yazılı kuralları vardır. Bu yapılanma biçimi okulların yukarıdan profesyonelliğini göstermektedir. Bu profesyonellik örgütsel profesyonelliktir (Evets, 2011). Bu tip profesyonellikte dıştan bir düzenleme esastır. Evets (2011) bir de örgütlerde içeriden profesyonelizmi tanımlar. Bunu mesleki profesyonellik olarak adlandırır. Mesleki profesyonellik işin kontrolünün çalışmada olduğu bir mesleki özerkliği, işin niteliği için geliştirilen mesleki etik değerleri ifade eder (Buyruk, 2015). Okul müdürleri mesleki profesyonellikleri bağlamında hizmetin kalitesine, yaptığı işe önem vermelidir (Adıgüzel, Tanrıverdi ve Sönmez, Özkan, 2011). Bu da okul müdürlerinin kendi iç dürtüleri ve içsel motivasyonları, kendi istek ve arzuları ile ilgili bir olaydır (Yılmaz ve Altinkurt, 2014).

Mesleki profesyonellikte iş üzerinde kontrol sağlayabilme (Freidson, 1996), işleri ve davranışları kontrol edebilme önemli bir boyuttur (Larson, 1977). Okul müdürlerinin bir dereceye kadar üst yönetimden bağımsız bir şekilde okul içerisindeki iş ve işlemlerini kontrol edebilmesi, yani özerk davranabilmesi mesleki profesyonellik düzeyinin yüksek olduğunun göstergelerinden birisidir. Okul müdürleri, bu iş ve işlemlerini kendi kontrolü altında tutarken, ayrıca eğitim çalışanları ile birlikte bir takım *mesleki etik kuralları* ortaya koyarlar ve ortak bir kimlik duygusuyla birbirlerine bağlanırlar (Goode, 1996). Okul müdürleri çalışmalarını iş bölümü içerisinde gerçekleştirir; meslek etiğini ise çalışma ortamında mutlu olmak için gerekli olduğu yönündeki değerler olarak kabul eder; *mesleki etiğini* bir denetim olarak değil, iş ortamının mutluluğu için gerekli görür (Bauman, 1999). Böylece okul müdürleri okullarında oluşturdukları mesleki değerlerle olumlu bir okul kültürü geliştirir. Bu olumlu okul kültürünü sağlayabilen okul müdürü, öğretmenlerin alınan *kararlara katılımlarını* sağlar. Okulda alınan kararlara öğretmenlerin katılımını sağlamak öğretmenin performansını olumlu etkiler (Cemaloğlu, 2002; Babaoğlu ve Yılmaz, 2012). Okul müdürlerinin tüm bunları yapabilmesi *mesleki gelişimi* ile mümkündür. Mesleki olarak kendisini geliştiren okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeyleri yüksektir. Bu bağlamda bu çalışmada da okul müdürlerinin *mesleki özerklik, mesleki etik, kararlara katılım sağlama ve mesleki gelişim* davranışları mesleki profesyonelliğin boyutları olarak seçilmiştir.

Alanyazında mesleki profesyonelliğin boyutlarına ilişkin farklı sınıflamalar yer aldığı görülmüştür. Mesleki profesyonelliğin boyutlarını McMahon ve Hoy (2009) "*akademik yükümlülük, kuralların oto kontrolü, etkililik ve profesyonel topluluğa katkı*"; Yılmaz ve Altinkurt (2014) "*kişisel gelişim, kuruma katkı, mesleki doyum ve duygusal emek*"; Bayhan (2011) "*mesleki yeterlik,*

profesyonel yaklaşım ve etkililik" olarak belirlemiştir. Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliği, bu araştırmada, yapılan AFA sonucunda ortaya çıkan 1) Mesleki Gelişim 2) Mesleki Özerklik 3) Mesleki Etik, 4) Karara Katılımı Sağlamak boyutlarında incelenmiştir. Bu boyutlar aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Mesleki Gelişim: Okul müdürlerinin mesleki becerilerini ve bilgi tabanlarını artırmakla ilgili bir kavramdır. Okul müdürleri yıllar içerisinde karşılaştığı zorluklarla baş edebilmesi için değişimi başlatabilmelidir. Bu değişimi de başarılı kılabilmesi için kendisini mesleki ve kişisel olarak geliştirmesi gereklidir (Sergiovanni, 1999). Okul müdürlerinin meslekleri ile ilgili bilimsel dergileri, bilimsel toplantıları, kitapları takip etmeleri ve okul sorunları ile ilgili bilimsel araştırmalar yapmaları mesleki gelişim davranışlarının birkaçı olarak görülebilir (Gürkan ve Toprakçı, 2018).

Kararlara Katılım Sağlama: Okul müdürlerinin, okulun işleyişinde alınacak kararlara öğretmenlerin katılımını sağlaması ve öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmesi ile ilgili bir kavramdır (Bursalıoğlu, 1991). Başarılı bir okul yöneticisinin, yönetim uygulamaları için aldığı kararlarda okul üyelerinin değer yargılarını da dikkate alması gerekir. Çünkü etkili bir karar, onun somut ve kendine özgü faktörlerine bağlıdır. Somut faktörde, kararın tamamen tarafsız, gerçek olgu ve verilere dayanması gerekirken, kendine özgü faktörde kişilerin hislerine dayanması ve karara karşı olumlu tutum takınılması ve kabul edilmesi gerekir (Yıldırım, 1989). Okul yönetiminin aldığı kararlara öğretmenlerin katılımının sağlanması öğretmenlerin motivasyonunu yükseltir, öğretmenlere okulun bir parçası olduğunu hissettirir ve okula karşı aidiyet hissi oluşturmalarına neden olur (Hoy ve Miskel, 2012). Okul müdürlerinin, öğretmenlerin eleştirilerini dikkate alması, önemli kararları almadan önce öğretmenlerin görüşlerini alması, önemli kararlarda öğretmenleri karar sürecine katması, okulun başarısı için öğretmenlerle görüşmeler yapması, karara katılım sağlama davranışlarının bir göstergesidir.

Mesleki Etik: Mesleki ilke veya davranış kuralları olarak tanımlanır. Bu ilkelere ve kurallara okul içi ve dışı uygulamalarda uyulması gereklidir. Eğitim yöneticilerinin, görevlerini yerine getirirken mesleğin etik ilkelerine uygun davranmaları gerekir (Erdem, 2015). Etik liderlik davranışları ne kadar fazla olursa, öğretmenlerin örgütsel kültüre bağlılıkları da o kadar artar (Toytok ve Kapusuzoglu, 2015). Okul yöneticilerinin etik ilkeleri içselleştirmeleri, okuldaki diğer çalışanları olumlu yönde etkileyerek görevlerinde daha başarılı ve mutlu olmalarına katkı sağlayacaktır (Çetin ve Özcan, 2004). Okul müdürlerinin öğretmenlere adaletli yaklaşmak, okul uygulamalarında tarafsızlık ilkesine bağlı kalmak, okul paydaşları arasında ortaya çıkan sorunları adil bir şekilde çözüme kavuşturmak için çabalamak ve öğretmenler arasında iş yükünü adil dağıtmaya çabalamak gibi göstergeleri mesleki etik davranışları olduğu söylenebilir.

Mesleki Özerklik: Okul yöneticilerinin karar alma yetkisinin artırılmasıdır (Honig ve Rainey, 2012), iş üzerindeki kontrol ve yetkinin kendisinde olmasıdır (Buyruk, 2015), okul uygulamalarında inisiyatif alabilmesidir. Mevzuatta belirtilmese de okul yararına olan işlemlerde inisiyatif almak, öğrenci gereksinimlerine göre öğretim programlarında değişiklikler yapmak, mali kaynakların yönetiminde, yasalarda belirtilmese de, okul yararına olacak kararlar almak, mevzuatta kesinlik yoksa kararları öğrenci lehine yorumlamak gibi göstergeler mesleki özerkliğe örnek gösterilebilir.

Türkiye’de öğretmenlerin mesleki profesyonellik algılarını ölçebilen pek çok ölçme aracı mevcuttur (Bayhan, 2011; Cerit, 2012, Yılmaz ve Altınkurt, 2014, İlğan, Aslanargün ve Shaukat, 2015). Ancak okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerini ölçen bir ölçme aracına ulaşamamıştır. Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerine ilişkin görüşleri sonucu elde edilecek verilerin alanyazına katkıda bulunmakla kalmayıp okul müdürlüğünün meslekleşmesi sürecini de hızlandırıp geliştireceği düşünülmektedir. Bu durum araştırmanın önemini

artırmaktadır. Okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeyinin bilinmesi ve bunun için bir ölçme aracının ortaya konulmasının eğitim yönetimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada da okul müdürlerinin mesleki profesyonelliğini ölçebilecek bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, tarama modelinde tasarlanmıştır. Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliklerine ilişkin algılarını değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek için en iyi model betimsel tarama modelidir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, 2018-2019 öğretim yılında Türkiye'nin Güney Batısında büyükşehir statüsünde bir şehrin merkez ve ilçe merkezlerinde bulunan toplam 778 kamu ve özel okulunda görevli okul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde "oransız küme örnekleme" tekniği kullanılmıştır. Oransız küme örnekleme tekniğinde yansızlık kuralına göre yeterli sayıda okul örnekleme içine alınır, alınan sonuçlar genellenir, örnekleme girecek okul müdürleri tümüyle şansa bırakılmıştır (Karasar, 2016). Bu araştırmada da Türkiye'nin Güney Batısında bir ilinde görev yapan yeterli sayıda okul müdürleri (İlkokul, ortaokul ve tüm ortaöğretim kurumları) yansızlık kuralına göre herhangi bir oran yapılmadan örnekleme içine alınmıştır. Örneklem büyüklüğü .95 güven düzeyinde 372 okul müdürü olarak hesaplanmıştır (Cochran, 1962; akt., Balcı, 2015). Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile ölçeğin yapı geçerliği sınanmıştır. Farklı örneklem gruplarından toplanan verilerle AFA ve DFA yapılmıştır. İlk toplanan veriler (örneklem grubu) ile AFA, son toplanan veriler ile DFA yapılmıştır. Araştırmanın örneklem büyüklüğü için, örneklem gruplarında ölçeğin madde sayısının beş katı kadar okul müdürüne ulaşılması planlanmıştır. Dolayısıyla açıklayıcı faktör analizi için 233, doğrulayıcı faktör analizi için 353 okul müdüründen kullanılabilir veri toplanmıştır. AFA için google formda hazırlanan anketler okul müdürlerine mail ve watshap yoluyla ulaştırılmış ve yanıtlar aynı yolla geri alınmıştır. DFA için ise anketler okul müdürlerine araştırmacılar tarafından tek tek ulaştırılmış ve uygulanmıştır. AFA için ilk örneklem grubunda verileri alınan okul müdürlerinin %13,30'i kadın (n=31), %86,69'i erkektir (n=202). Okul müdürlerinin %34,76'i (n= 81) ilkokullarda, %33,47'ü ortaokullarda (n= 78), %19,31'u liselerde (n= 45), % 12,44 ü meslek liselerinde (n=29) çalışmaktadır. İlk toplanan veri grubundaki okul müdürlerinin 1 ile 40 yıl arasında kıdemleri vardır. Sonra toplanan veri grubunda (Doğrulayıcı faktör analizi yapılan) bulunan okul müdürlerinin %88,7'si (n=313) devlet okullarında, %11,3'si (n=40) özel okullarda; yine ikinci örneklem grubunda araştırmaya katılan müdürlerin %41,6'i ilkokul (n=147), %36,5'u ortaokul (n= 129), %13,5'i liselerde (n=47) ve %8,5'ü (n=30) meslek liselerinde görev yapmaktadır. Katılımcıların %27,2'u kadın (n=96), %72,8'i erkektir (n=257). Araştırmaya katılan ikinci veri grubundaki okul müdürlerinin hizmet süreleri 1 ile 43 yıl arasında değişmektedir. Hizmet süresi 10 yıl ve altında olanların oranı %13,9 (n=49), 11-20 arasında olanların oranı %40,8 (n=144), 21 yıl ve üzerinde olanların oranı %45,3'dur (n=160).

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi: Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeğinin (OMMPÖ) geliştirilmesinde alanyazın ayrıntılı olarak taranmış ve 10 okul müdürü ile yapılan nitel görüşmeler sonucu oluşan kodlar ve temalar doğrultusunda ölçek maddeleri belirlenmiştir. Bununla birlikte daha önce bu konuda geliştirilmiş ölçeklerden (Yılmaz ve Altinkurt, 2014; Bayhan, 2011) faydalanılmıştır. Bu kapsamda 55 maddelik taslak bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu ölçek, (1) Hiçbir Zaman, (5) Her Zaman aralığında işaretlenmektedir. Böylece ölçekte beşli likert tipi cevap

seçenekleri vardır. Ölçekte ters puanlanmayı gerektiren olumsuz madde bulunmamaktadır. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Ölçeğin kapsam geçerliği için öğretim üyelerinden oluşan uzman görüşüne (7'si eğitim yönetimi, 1 sosyoloji) soru havuzundaki maddeler sunulmuş ve gelen yanıtlar doğrultusunda ölçek tekrar oluşturulmuştur. Sonra da ölçekte bulunan soruların anlaşılabilir olup olmadığının gözden geçirilmesi için 10 okul müdürüne uygulatılmış, okul müdürlerinin önerileri de değerlendirilerek ölçek 48 maddeden oluşturulmuştur. Böylece ön uygulama öncesi hazırlıklar tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi: OMMPÖ'nün ilk önce açımlayıcı faktör analizi (AFA); sonra da ölçeğin yapısını doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Diğer testlerden de Cronbach Alfa katsayısı, verilerin alttan %27 ve üstten %27'sinin madde ortalama puanları ve madde toplam korelasyonu ölçek güvenilirliği için incelenmiştir. Ölçek puanlamasındaki dağılımın normalliği ve uç değerler, faktör analizinin gereklilik koşulları açısından incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık katsayıları dağılımın normalliğinin belirlenmesi için Tablo 1 de incelenmiştir.

Tablo 1. Normallik testi sonuçları

	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Genel Mesleki Profesyonellik	-0.80	0.61
Karara Katılım Sağlama	-0.84	0.24
Mesleki Etik	-1.68	2.05
Mesleki Gelişim	-0.08	-0.42
Mesleki Özerklik	-0.63	0.02

Tablo 1'e göre verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini incelemek için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş ve verilerin genel mesleki profesyonellik için çarpıklık değeri -0.80, basıklık değeri 0.61; karara katılım sağlama için çarpıklık değeri -0.84, basıklık değeri 0.24; mesleki etik için çarpıklık değeri -1.68, basıklık değeri 2,05; mesleki gelişim için çarpıklık değeri -0.08, basıklık değeri -0.42; mesleki özerklik için çarpıklık değeri -0.63, basıklık değeri 0.02; olarak hesaplanmıştır. [Tabachnick ve Fidell'e \(2015\)](#) göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1.5 ile +1.5 arasında olması verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmaktadır. Mesleki etik verilerinin çarpıklık ve basıklık katsayısı -1.68 ve 2,05'dir. Bu duruma göre bu veri normal dağılım göstermemektedir. Ancak, basıklık ve çarpıklık değeri +2 ile -2 aralığındaki verilerin de normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir ([George ve Mallery 2010](#); [HahsVaughn ve Lomax, 2013](#); [Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2006](#)). Hatta [Kline'a \(2011: 63\)](#) göre normallik varsayımının sağlandığının kabul edilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin 3'ten küçük olması gerekmektedir. Bu çalışmada da nicel verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmıştır.

Genel mesleki profesyonellik için çarpıklık -0.80 ve basıklık katsayısı 0.61dir. Z ve mahalanoobis uzaklıkları uç değerlerin belirlenmesinde hesaplanmıştır. Uç değerler olarak .01 anlamlılık düzeyine göre χ^2 tablo değerinin üzerindeki mahalanoobis değerleri (5 adet) ve +3'ten büyük ve -3'ten küçük değer alan z değerleri (43 adet) değerlendirme dışı bırakılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeğinin (OMMPÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına ilişkin bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

1. Açımlayıcı Faktör Analizine (AFA) İlişkin Bulgular

Öncelikle verilerin faktörleşmeye uygun olup olmadığını anlamak için Kaiser Meyer Olkin (KMO) değeri ve Bartlett Küresellik Testi incelemeye alınmıştır. Bu testler AFA için anlamlı olarak bulunmuştur (KMO değeri .84 ve Bartlett Küresellik Testi [$\chi^2=4508.19$; $p=.00$]) (Büyükoztürk, 2015). Sonra Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Bu analiz (AFA) yapı geçerliğini sağlamak için uygulanmıştır. AFA'da temel bileşenler analizi seçilmiştir. Ölçek maddelerinin özdeğeri, ilk analiz sonrasında 1'den büyük on dört boyut altında toplandığı görülmüştür. Bu on dört boyutun açıkladığı varyans %66.09'dur. Her bir boyutun toplam varyansa yaptığı katkının ve öz değerlerine dayanan çizgi grafiğinin (screeplot) değerlendirilmesi sonucunda dört boyutlu bir yapının ortaya çıktığı anlaşılmış ve dört boyutlu yapı üzerinden veriler analize tekrar sokulmuştur. Bunun sonucunda "Karara Katılımı Sağlama", "Mesleki Etik", "Mesleki Gelişim" ve "Mesleki Özerklik" şeklinde isimlendirilen boyutlar ortaya çıkmıştır. Bulunan boyutta maddelerin yük değerinin .40'dan fazla olması standartına uyulmuş (Şencan, 2005) ve ölçek maddeleri arasındaki farkın (faktör yükünün) en az .10 olması esas alınarak maddelerin ölçekte kalmasına karar verilmiştir (Büyükoztürk, 2015). Faktör yükleri incelendiğinde iki madde (L3, L40), faktöre yaptıkları yük değerleri düşük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Bununla birlikte onbeş madde (L1, L2, L6, L9, L11, L12, L13, L15, L19, L20, L27, L32, L41, L42, L47) faktör yükleri arasındaki farkın .10'dan küçük olduğu için ve dokuz madde (L4, L5, L10, L16, L28, L29, L36, L38, L48) buldukları faktördeki diğer maddelerle uyumsuz olmaları nedeniyle ölçeğe dahil edilmemiştir. Öncelikle binişik maddelerden madde çıkarılması işlemine başlanılmış, sonra da bulunduğu boyutta yük değeri en küçük olanla devam edilmiştir. Bu yapıdan maddeler sırasıyla atılmış ve madde atılma işleminden sonra testler değerlendirilerek yinelenmiştir (Çokluk vd., 2012). Bu yapılan analizden sonra ölçek 22 maddeye düşmüş ve bu haliyle ölçek tekrar AFA analizine tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda ölçek maddelerinin 4 faktörlü bir yapı altında toplandığı görülmüştür. Ortaya çıkan 22 maddelik ölçek için KMO değeri .84 ve Bartlett Küresellik Testi [$\chi^2=1735.04$; $p=.00$] anlamlı olarak bulunmuştur. Elde edilen faktör analizi sonuçları (Varimax dik döndürme sonrası) Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. OMMPO'nün AFA'ya ilişkin faktör yük değerleri sonuçları

Madde	Karara Katılım	Mesleki Etik	Mesleki Gelişim	Mesleki Özerklik	Ortak Varyans
L17	.76	.08	.07	.17	.60
L21	.70	.21	.06	.05	.56
L8	.68	.19	.28	.14	.59
L18	.62	.17	.17	.17	.45
L22	.61	.32	.15	.25	.50
L14	.60	.31	.26	.27	.54
L23	.51	.13	.13	.08	.31
L44	.22	.79	.02	.11	.68
L43	.13	.75	.02	.19	.59
L39	.29	.71	.06	.23	.61
L46	.25	.53	.27	.19	.41
L7	.19	.51	.19	.22	.40
L45	.14	.48	.14	.04	.27
L25	.07	.14	.84	.00	.73
L26	.09	.13	.79	.23	.66
L24	.13	.20	.78	.15	.68
L30	.11	.03	.70	.20	.52
L37	-.12	-.10	-.04	.77	.62
L33	.06	.26	.03	.76	.65
L31	.10	.37	.02	.55	.45
L35	.27	.28	.31	.52	.51
L34	.29	.07	-.02	.49	.33
Açıklanan	%15.49	%14.39	%13.16	%9.95	Toplam

Tablo 2’de görüldüğü gibi, OMMPÖ’nün *Karara Katılımı Sağlama* faktörü yedi maddeden oluşmakta ve bu maddelerin faktör yük değerleri .51 ile .76 arasında değişmektedir. *Karara Katılımı Sağlama* faktörünün açıkladığı varyans %15.49’dur. Diğer *Mesleki Etik* faktörü altı maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin faktöre yaptıkları yük değerleri .48 ile .79 arasındadır. Mesleki etik boyutunun açıkladığı varyans %14.39’dur. *Mesleki Gelişim* boyutu üçüncü faktördür ve dört maddeden oluşmaktadır. Dört maddelik mesleki gelişim boyutunun yük değerleri .70 ile .84 arasındadır. Mesleki gelişim boyutunun açıkladığı varyans %13.16’dır. Ölçeğin son boyutu olan *Mesleki Özerklik* boyutunda beş madde bulunmakta olup, maddeler .49 ile .77 arasında yük değerleri almaktadır. Bu boyutun açıkladığı varyans %9.95’dir. Dört boyutun birlikte açıkladığı varyans oranı %53.01’tür. [Tavşancıl’a \(2005\)](#) göre, açıklanan varyans oranının %40 ile %60 arasında olması yeterlidir.

Bu çalışmada doğrulayıcı faktör analizine geçmeden önce maddelerin betimsel istatistikleri aşağıda Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. *Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliklerine İlişkin Puanların Maddeler Düzeyinde Aritmetik Ortalaması ve Standart Sapmaları*

Ölçekler	n	Min.	Max.	$\bar{x}$	S
1 Öğretim faaliyetleriyle ilgili yaptığım uygulamalarda öğretmenlerin görüşlerini alırım.	353	2,00	5,00	4.61	,56
2 Okulun işleyişi ile ilgili olarak öğretmenlerin eleştirilerini dikkate alırım.	353	2,00	5,00	4.52	,62
3 Okul için önemli kararlardan önce öğretmenlerin görüşlerini alırım.	353	2,00	5,00	4.55	,59
4 Haftalık ders programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin görüşlerini alırım.	353	2,00	5,00	4.44	,67
5 Okulun işleyişi için alınacak kararlarda öğretmenleri karar sürecine katarım	353	3,00	5,00	4,49	,64
6 Öğretmenlerle, okulun başarısı için neler yapabileceğine yönelik görüşmeler yaparım.	353	3,00	5,00	4.71	,48
7 Okulda uyulması gereken kuralları öğretmenlerle birlikte belirlerim	353	1,00	5,00	4.47	,66
8 Öğretmenlere eğitim-öğretim işlerinde iyi bir rol model olmaya çalışırım.	353	3,00	5,00	4.68	,50
9 Öğretmenlere adaletli yaklaşırım.	353	3,00	5,00	4.87	,35
10 Herkesin hakkını korumaya çalışırım.	353	3,00	5,00	4.85	,36
11 Okul uygulamalarımda tarafsızlık ilkesine bağlı kalırım.	353	3,00	5,00	4.87	,34
12 Okul paydaşları arasında ortaya çıkan sorunları adil bir şekilde çözüme kavuşturmak için çabalarım.	353	2,00	5,00	4.78	,45
13 Öğretmenler arasında iş yükünü adil dağıtmaya çabalarım.	353	2,00	5,00	4.72	,51
14 Eğitim ile ilgili bilimsel dergileri takip ederim.	353	2,00	5,00	3,66	,80
15 Eğitim ile ilgili bilimsel toplantıları (kongre, sempozyum, çalıştay gibi) takip ederim.	353	2,00	5,00	3,65	,77
16 Eğitim ile ilgili kitaplar okurum.	353	1,00	5,00	3,78	,80
17 Okul sorunları ile ilgili bilimsel araştırmalar yaparım.	353	1,00	5,00	3,45	,95
18 Mevzuatta belirtilmesi de okul yararına olan işlemlerde inisiyatif alarak karar veririm.	353	1,00	5,00	4,17	,82
19 Öğretmenlerin özel durumlarına göre nöbet günlerinde değişiklikler yaparım.	353	1,00	5,00	4,47	,72
20 Öğrenci gereksinimlerine göre öğretim programlarında değişiklikler yaparım.	353	1,00	5,00	4,02	1,00
21 Mali kaynakların yönetiminde, yasalarda belirtilmesi de, okul yararına olacak kararlar alırım	353	1,00	5,00	3,76	1,24
22 Mevzuatta kesinlik yoksa kararları öğrenci lehine yorumlarım.	353	1,00	5,00	4,39	,80

Tablo 3'e göre mesleki profesyonellik ölçeğinde okul müdürleri en sık "Öğretmenlere adaletli yaklaşım ($\bar{X}=4.87, S=0.35$)" ve "Okul uygulamalarımda tarafsızlık ilkesine bağlı kalırım ($\bar{X}=4.87, S=0.34$)" ve "Herkesin hakkını korumaya çalışırım ($\bar{X}=4.85, S=0.36$)" davranışlarını göstermektedirler. En seyrek ise "Okul sorunları ile ilgili bilimsel araştırmalar yaparım ($\bar{X}=3.45, S=0.95$)", "Eğitim ile ilgili bilimsel dergileri takip ederim ($\bar{X}=3.66, S=0.80$)" ve "Eğitim ile ilgili bilimsel toplantıları (kongre, sempozyum, çalıştay gibi) takip ederim ($\bar{X}=3.65, S=0.77$)" davranışlarını göstermektedirler. Okul müdürlerinin karara katılımı sağlama alt ölçeğinde en sık davranış gösterdiği madde "Öğretmenlerle okulun başarısı için neler yapabileceğine yönelik görüşmeler yaparım" ($\bar{X}=4.71, S=0.48$), en az davranış gösterdiği madde ise "Haftalık ders programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin görüşlerini alırım" ($\bar{X}=4.44, S=0.67$) maddesidir. Mesleki etik alt ölçeğinde en sık davranış gösterilen madde "Öğretmenlere adaletli yaklaşım" ($\bar{X}=4.87, S=0.35$), en az davranış gösterdiği madde ise "Öğretmenlere eğitim-öğretim işlerinde iyi bir rol model olmaya çalışırım" ($\bar{X}=4.68, S=0.50$) maddesidir. Mesleki gelişim alt ölçeğinde en sık davranış gösterilen madde "Eğitim ile ilgili kitaplar okurum" ($\bar{X}=3.78, S=0.80$), en az davranış gösterdiği madde ise "Okul sorunları ile ilgili bilimsel araştırmalar yaparım" ($\bar{X}=3.45, S=0.95$) maddesidir. Mesleki özerklik alt ölçeğinde en sık davranış gösterilen madde "Öğretmenlerin özel durumlarına göre nöbet günlerinde değişiklik yaparım" ($\bar{X}=4.47, S=0.72$), en az davranış gösterdiği madde ise "Mali kaynakların yönetiminde yasalarda belirtilmese de, okul yararına olacak kararlar alırım" ($\bar{X}=3.76, S=1.24$) maddesidir.

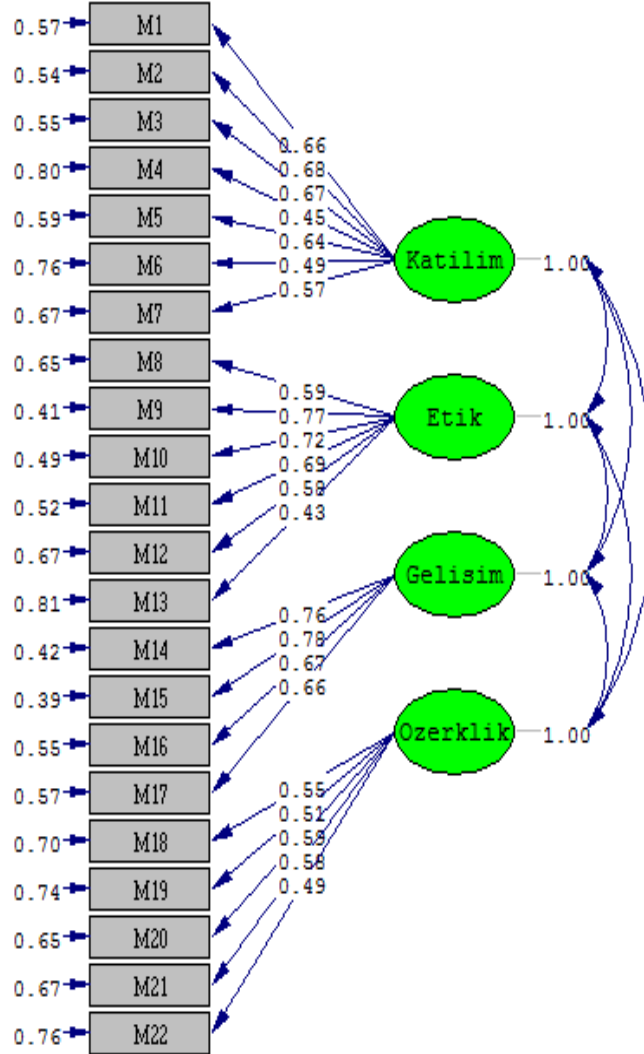
2. Doğrulayıcı Faktör Analizine (DFA) İlişkin Bulgular

AFA sonucu dört faktörlü yapı ortaya çıkan Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeğine (OMMPÖ) DFA uygulanmıştır. DFA uygulama öncesi AFA' da ortaya çıkan 22 maddeye yeniden sıra numarası verilmiştir. Yapılan analiz sonucunda χ^2/sd oranı (387.59/203) 1.90 bulunmuştur. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği endeksleri: GFI= .91, AGFI= .89, RMSEA= .05, RMR= .03, SRMR= .06, CFI = .95, NFI= .91, NNFI= .94. olarak bulunmuştur. Böylece OMMPÖ'nün kabul edilebilir bir model olduğunu bu uyum iyiliği endeksleri ortaya çıkarmıştır (Kline, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2015). Bu analiz sonucunda (λ), t değerleri ve R^2 Tablo 4'te, pathdiagramı ise Şekil 1'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Standart hale getirilen faktör yükleri (λ), R^2 ve t değerleri

Faktörler	Madde No	Standartlaştırılmış Faktör Yükleri (λ)	R^2	t	p
Karara Katımı Sağlamak	M1	.66	.43	12.66	.01
	M2	.68	.46	13.26	
	M3	.67	.45	12.95	
	M4	.45	.20	8.03	
	M5	.64	.41	12.20	
	M6	.49	.24	8.92	
	M7	.57	.33	10.68	
Mesleki Etik	M8	.59	.35	11.12	.01
	M9	.77	.59	15.59	
	M10	.72	.51	14.29	
	M11	.69	.48	13.70	
	M12	.58	.33	10.88	
	M13	.43	.19	7.82	
Mesleki Gelişim	M14	.76	.58	15.20	.01
	M15	.78	.61	15.61	
	M16	.67	.45	12.91	
	M17	.66	.43	12.52	
Mesleki Özerklik	M18	.55	.30	9.23	.01
	M19	.51	.26	8.52	
	M20	.59	.35	9.97	
	M21	.58	.33	9.97	
	M22	.49	.24	8.16	

Tablo 4'te, standart hale getirilmiş olan maddelerin yük değerleri gizil değişkenin gözlenen değişken üzerinde ne kadar temsil edildiğini göstermektedir. Manidarlık düzeylerini anlamlılık değeri (t değeri) açıklamaktadır. Bu manidarlık düzeyleri gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri anlamlı şekilde açıklayıp açıklamadığı ile ilgilidir; maddelerin standartlaştırılmış faktör yük değerleri .43 ile .78; t değerleri ise 7.82 ile 15.61 arasında değişmektedir. Tüm maddeler için t değerleri .01 düzeyinde manidardır.

Chi-Square=387.59, df=203, P-value=0.00000, RMSEA=0.051

Şekil 1. Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği Path Diyagramı

3. Ölçeğin Güvenirlilik Bulguları

Verilerin altta %27 ve üstte %27 olanlarının ortalama puanları arasındaki farklar, Cronbach's Alfa katsayısı ve madde toplam korelasyonları ölçeğin güvenirliliği için analiz edilmiştir. Tablo 5'te güvenirlilik sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5. OMMPÖ'nün güvenilirlik sonuçları

Faktörler	Madde No	MaddeToplamKorelasyonu	Alt %27 (n=92)		Üst %27 (n=92)		t	Cronbach Alfa
			$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss		
Karara katılımı Sağlama	M1	.45	4.21	0.06	4.89	0.03	9.66	.78
	M2	.42	4.09	0.06	4.82	0.04	8.85	
	M3	.41	4.16	0.06	4.88	0.03	9.66	
	M4	.28	4.13	0.06	4.64	0.05	5.66	
	M5	.49	3.95	0.07	4.86	0.07	11.13	
	M6	.38	4.41	0.05	4.89	0.03	7.37	
	M7	.35	4.04	0.07	4.74	0.05	7.50	
Mesleki Etik	M8	.38	4.34	0.05	4.87	0.03	8.28	.77
	M9	.33	4.68	0.05	4.95	0.02	4.85	
	M10	.31	4.68	0.05	4.91	0.02	4.00	
	M11	.30	4.67	0.05	4.94	0.02	4.92	
	M12	.39	4.49	0.06	4.93	0.02	6.65	
	M13	.30	4.44	0.06	4.87	0.03	5.75	
Mesleki Gelişim	M14	.31	3.22	0.7	4.12	0.07	8.87	.80
	M15	.37	3.24	0.06	4.12	0.06	9.12	
	M16	.30	3.38	0.07	4.16	0.08	7.29	
	M17	.30	2.97	0.08	3.94	0.07	8.13	
Mesleki Özerklik	M18	.38	3.69	0.08	4.67	0.05	9.59	.64
	M19	.33	4.04	0.08	4.80	0.04	7.95	
	M20	.41	3.29	0.10	4.71	0.04	11.91	
	M21	.32	2.97	0.13	4.54	0.07	9.76	
	M22	.32	3.97	0.08	4.72	0.07	6.96	
Ölçeğin tümü için								.79

Tablo 5'te, OMMPÖ'de Karara Katılımı Sağlama faktörünün madde-toplam puan korelasyonları .28 ile .49; Mesleki Etik boyutunun .30 ile .39; Mesleki Gelişim boyutunun .30 ile .41; Mesleki Özerklik boyutunun .29 ile .37 arasında değerler aldığı belirlenmiştir. Maddelerin birbirini andıran davranışları örnekleme ve elde edilen yapının iç tutarlık katsayısının istenilen düzeyin üzerinde olması boyut maddelerinin toplam korelasyonunun pozitif ve yüksek olması anlamına gelmektedir. [Büyüköztürk'e \(2015\)](#) göre maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt etmesi için madde-toplam korelasyonunun .30 ve daha yüksek olması gerekmektedir. Bu tabloda 4. Maddenin .28 olduğu, bu maddenin ölçekten çıkarılmama nedenleri arasında, .30'a çok yakın olması, ölçeğin tüm uyum indekslerinin iyi sonuç vermesi, dağılımın normal olması, alt %27 ve üst %27 lerin anlamlı çıkması, iç tutarlık katsayılarının yüksek olması kanıt olarak gösterilebilir.

Ölçek maddelerinden oluşturulan alt ve üst %27'lik grupların arasındaki farklar analiz edilmiştir. Maddelerin, bireyleri ölçülen davranış bakımından ayırt ettiğini göstermesi için gruplar arasındaki farkların anlamlı çıkması gerekmektedir ([Büyüköztürk, 2015](#)). Bu çalışma için yapılan analizde her madde için düşük puan alan %27'lik grup ile yüksek puan alan %27'lik grup arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < .001$ düzeyinde). Bununla birlikte Cronbach Alfa katsayıları (α) analiz edilmiştir. Karara Katılımı Sağlama boyutu için iç tutarlık katsayısı .78, Mesleki Etik boyutu için .77, Mesleki Gelişim boyutu için .80, Mesleki Özerklik boyutu için .64 ve boyutların tümü için .79 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla bu katsayılar ölçek güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin alt boyutları arasındaki Pearson korelasyon katsayıları (r) da hesaplanmıştır. Bu analiz boyutlar arasındaki ilişkileri incelemek için yapılmıştır. Bu incelemede, Karara Katılımı Sağlama ile Mesleki Etik ($r = .47$), Mesleki Özerklik ($r = .31$) ve OMMPÖ'nün toplamı ($r = .71$); Mesleki Etik ile OMMPÖ'nün toplamı ($r = .57$); Mesleki Gelişim ile OMMPÖ'nün toplamı ($r = .54$); mesleki

özerklik ile OMMPÖ'nün toplamı arasında ($r = .73$) orta düzeyde ve pozitif ilişki; karara katılım sağlama ile mesleki gelişim ($r = .04$), mesleki etik ile mesleki gelişim ($r = .05$) ve mesleki özerklik ($r = .18$) arasında; mesleki gelişim ile mesleki özerklik ($r = .23$) arasında pozitif ve düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan bu araştırmanın amacı okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeği (OMMPÖ) önce 55 madde olarak hazırlanmış, sonra 7 maddesi çıkarılmış ve bazı düzeltmeler yapılmıştır. Çıkarılan bu maddeler uzman görüşüne dayandırılarak ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 48 maddelik ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Analiz sonucunda boyutların toplam varyansa yaptığı katkı, boyutların açıklanabilirlik özelliği ve çizgi grafiğine bakılarak ölçeğin dört boyutlu olması gerektiğine karar verilmiştir. Boyutların isimleri "Karara Katılımı Sağlama", "Mesleki Etik", "Mesleki Gelişim" ve "Mesleki Özerklik" olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin mesleki profesyonelliğini ölçmek için geliştirilen ölçeklerde de bu boyutlara benzer boyutlar elde edilmiştir: Mesleki profesyonelliğin boyutlarını [İlgan, Aslanargün ve Shaukat \(2015\)](#) "Üst düzey yöneticilerin ve halkın mesleğe algısı, mesleğe bağlılık, daha yüksek bilgiye ve beceriye sahip olmak, mesleki disiplin, mesleki gelişim, halkın mesleğe güven algısı, mesleğin önemine ilişkin algı, mesleki özerklik"; [McMahon ve Hoy \(2009\)](#) "akademik yükümlülük, kuralların oto kontrolü, etkinlik ve profesyonel topluluğa katkı"; [Yılmaz ve Altinkurt \(2014\)](#) "kişisel gelişim, kuruma katkı, mesleki doyum ve duygusal emek"; [Bayhan \(2011\)](#) "mesleki yeterlik, profesyonel yaklaşım ve etkinlik" olarak belirlemiştir. Bu araştırmada faktör yük değerleri arasında .10 dan az değere sahip ve birden fazla boyutta yer alan 15 madde, buldukları boyuttaki diğer maddelerle uyumlu olmayan 9 madde ve düşük faktör yük değerine sahip olan 2 madde ölçekten çıkarılmış ve ölçme aracı 22 maddeye düşmüştür. Ölçme aracından maddeler sırasıyla atılmış ve analiz her defasında yinelenmiştir.

OMMPÖ'nün Karara Katılımı Sağlama boyutunda bulunan maddelerin faktör yük değerleri .51 ile .76, Mesleki Etik boyutunda bulunan maddelerin faktör yük değerleri .48 ile .79, Mesleki Gelişim boyutunda bulunan maddelerin faktör yük değerleri .70 ile .84, Mesleki Özerklik boyutunda bulunan maddelerin faktör yük değerleri .49 ile .77; Karara Katılımı Sağlama boyutunda yer alan maddelerin toplam korelasyonları .28 ile .45; Mesleki Etik boyutunun madde toplam korelasyonları .30 ile .39; Mesleki Gelişim boyutunun madde toplam korelasyonları .30 ile .37, Mesleki Özerklik boyutunun madde toplam korelasyonları .32 ile .38 arasında bir değer almaktadır. Karara Katılımı Sağlama boyutunun yalnız kendisinin açıkladığı varyans %15.49, Mesleki Etik boyutunun %14.39, Mesleki Gelişim boyutunun %13.16 ve Mesleki Özerklik boyutunun %9.95'dir. Tüm boyutların toplam açıkladığı varyans oranı %53.01'dir. Boyutların Cronbach's Alfa katsayıları, Karara Katılımı Sağlama boyutu için .81, Mesleki Etik boyutu için .76, Mesleki Gelişim boyutu için .82, Mesleki Özerklik boyutu için .61 ve elde edilen ölçek yapısının bütünü için de .81 değeri bulunmuştur. Ölçekten toplanan verilerin altında yer alan %27 ve üstünde yer alan %27'lik gruplarının ortalamaları analiz edilmiş ve bütün maddelerin $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğe uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam 22 maddeden oluşan dört boyutuna doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda uyum iyiliği değerleri $\chi^2/sd = 1.90$, AGFI = .89, RMSEA = .05, GFI = .91, RMR = .03, SRMR = .06, CFI = .95, NFI = .91, NNFI = .94

olarak bulunmuştur. Bu uyum değerleri ölçeğin geçerli bir model olduğunu; dolayısıyla ölçek yapısının doğrulandığını ortaya çıkarmıştır.

Yapılan analizler sonucunda Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonelliği Ölçeğinin son biçimi 22 maddeden oluşmuştur. Bu maddelere verilen puanlama (1) Hiçbir zaman ve (5) Her zaman aralığındadır. Geliştirilen bu ölçeğin "Karara Katılımı Sağlama" boyutunda yedi, "Mesleki Etik" boyutunda altı, "Mesleki Gelişim" boyutunda dört ve "Mesleki Özerklik" boyutunda beş madde vardır. Ölçekte olumsuz puanlanan madde (ters madde) bulunmamaktadır. Ölçeğin her boyutundan ve ölçekteki tüm maddelerin toplamından puan alınabilmektedir. Ölçekteki maddelerden alınan puanların artması, okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin arttığına işaret etmektedir. Şöyle ki; mesleki gelişim boyutuna verilen puanların yüksekliği, okul müdürlerinin mesleki gelişimi ile ilgili profesyonellik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Alanyazında yurt içinde yapılan taramada, öğretmenlerin mesleki profesyonelliklerini ölçmek için geliştirilen ölçme araçları bulunmasına (Toprakçı, 2001; Toprakçı, 2002; Ağaoğlu, Altinkurt, Yılmaz & Karaköse, 2012) rağmen okul müdürlerinin mesleki profesyonelliğini ölçmeye yönelik bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Okul müdürlerinin profesyonelliği yeterlik kavramı ile özdeşleştirilmiş ve okul yöneticilerinin yeterliklerini ölçmek için ölçme araçları geliştirilmiştir. Ancak yeterlik kavramı ile profesyonellik kavramı birbirini karşılamamaktadır. Okul yöneticiliği için yeterli olan bir okul müdürü, okul uygulamalarında daha ciddi ve daha nitelikli bir iş ortaya koyamayabilir. Okul müdürlerinin mesleki profesyonelliği, geliştirilen bu ölçekle mesleki gelişimde gösterdiği davranışlarının yanı sıra karara katılım sağlama, mesleki özerklik ve mesleki etik davranışlarındaki profesyonellikleri de ölçülebilmektedir. Okul Müdürlerinin Mesleki Profesyonellik Ölçeği üzerinde yapılan güvenilirlik ve geçerlik bulguları değerlendirildiğinde, ölçme aracının okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerinin belirlenmesinde kullanılabilir bir araç olduğu söylenebilir. Geliştirilen bu ölçme aracının, okul müdürlerinin mesleki profesyonellik düzeylerini belirlemede yeterli psikometrik niteliklere sahip olduğu için, bundan sonraki çalışmalarda kullanılacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Sönmez-Özkan, D. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 237-259.
- Ağaoğlu, E., Altinkurt, Y., Yılmaz, K. & Karaköse, T. (2012). Okul Yöneticilerinin Yeterliklerine İlişkin Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri (Kütahya İli) *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 159-175.
- Babaoğlu, E., & Yılmaz, F. (2012). İlköğretim okullarında karara katılma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 1-12.
- Balci, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem teknik ve ilkeler* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bauman, Z. (1999). *Çalışma, tüketim ve yeni yoksullar*. 1. Baskı.(Çev: Ü. Öktem) İstanbul: Sarmal.
- Bayhan, G. (2011). *Öğretmenlerin profesyonelliğinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bursalioğlu, Z. (1991). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem yayınları.
- Buyruk, H. (2015). *Öğretmen emeğinin dönüşümü*. İletişim.
- Büyükoztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Cemaloğlu, N. (2002). Öğretmen performansının artırılmasında okul yöneticisinin rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 15(2), 153-154.
- Cerit, Y. (2012). Okulun bürokratik yapısı ile sınıf öğretmenlerinin profesyonel davranışları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(4), 497-521.
- Çetin, M., & Özcan, K. (2004). Okul yöneticilerinin etik davranışlarının öğretmenlerin iş doyumuna etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 21-38.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Durkheim, E. (1986). *Meslek ahlakı*, çev. Mehmet Karasan. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Erdem, A. R. (2015). Eğitim yönetim etiği ve eğitim yönetiminde etik liderliğin kritiği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 1-15.
- Evetts, J. (2011). A new professionalism? Challenges and opportunities. *Current Sociology*, 59(4), 406-422.
- Freidson, E. (1996). Mesleki kontrolün değişen doğası. Z.Cirhinlioğlu (ed), *Meslekler ve Sosyoloji*, s.99-127, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- George, D. and P. Mallery, (2010), "SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update", 10th Edition, Pearson, Boston
- Goode, E. (1996). The ethics of deception in social research: A casestudy. *Qualitative sociology*, 19(1), 11-33.
- Gürkan, H. & Toprakçı, E. (2018). İlkokul müdürlerinin mesleki gelişimi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9 (2) , 64-81. DOI: <https://doi.org/10.19160/ijer.434582>
- Hahs-Vaughn, D. L., & Lomax, R. G. (2013). An introduction to statistical concepts. London: Routledge
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2009). *Multi-variate data analysis* (7th ed). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Honig, M. I., & Rainey, L. R. (2012). Autonomy and school improvement: What do we know and where do we go from here? *Educational policy*, 26(3), 465-495.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Eğitim yönetimi*. Çev. Edt: S. Turan). Ankara: Nobel.
- İlgan, A., Aslanargün, E., & Shaukat, S. (2015). Developing teacher professionalism scale: Validation and reliability study/Öğretmenlik mesleği profesyonellik ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(4), 1454-1474.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasu, K. (2001). *Profesyonelleşme olgusu ve kamu yönetimi*. Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. London: Guilford publications.
- Larson, M. S. (1977). *The rise of professionalism: A sociological analysis*. California: University of California Press.
- McMahon, E., & Hoy, W. K. (2009). Professionalism in teaching: Toward a structural theory of professionalism. In W. K. Hoy & M. DiPaola (Eds.). *Studies in schoolimprovement*. Greenwich, CN: Information Age. pp. 205-230.
- Sergiovanni, T. J. (1999). *Educational governance and administration*. Allyn & Bacon.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). Using multivariate statistics. (sixthed). Allyn & Bacon/Pearson Education. 6. Basımdan Çeviri: Mustafa Baloğlu, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Tavşancılı, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Toprakçı, E. ve Güngör, A.A. (2018) Eğitim kurumları yönetici atama yönetmeliği son taslağı ile ilgili internet forumlarında paylaşılan görüşler. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi/ the 27th International Congress on Educational Sciences E-ISBN: 978-605- 241-474-3 DOI 10.14527/9786052414743 Kongre Kitabı. ss. 541-553. <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yönetici-Atama-Yönetmeliği.pdf>

- Toprakçı, E. (2009) Öğretmenlerin suç karnesi- yargı kararlı gazete haberleri ölçütünde karşılaştırmalı bir analiz. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, *IV.Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, Bildiri Kitabı, 14-15 Mayıs 2009* (ss.475-487) Erisim: <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2020/05/suc-karnesi.pdf>
- Toprakçı, E. (2001) Okul müdürlerinin planlama yeterliği. AIBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi YIL: 2001, Cilt:1, Sayı:1, ss. 57-67. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/1506/18260>
- Toprakçı, E. (2002) Okul müdürlerinin eşgüdümleme yeterliği. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Bahar 2002, Cilt: 3, Sayı: 3, ss. 87-94 Erisim: <https://www.erdaltoprakci.com.tr/wp-content/uploads/2021/01/Essgudumleme-Yeterligi.pdf>
- Toytok, E. H., & Kapusuzoglu, S. (2015). Influence of school managers' ethical leadership behaviors on organizational culture: Teachers' perceptions. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66 373-388 <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.21>
- Walker, S. (2007). Profesyonelleşmekten uzaklaşma ya da yeniden profesyonelleşme. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (35), 24-30.
- Yıldırım, İ. (1989). Okul örgütlerinde karar verme ve karara katılma. *Eğitim ve Bilim*, 13(73).
- Yılmaz, K., & Altinkurt, Y. (2014). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 11(2), 332-345

EK: OKUL MÜDÜRLERİNİN MESLEKİ PROFESYONELLİK ÖLÇEĞİ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Cinsiyet	: Kadın • / Erkek •
Okul Türü	: Devlet Okulu • / Özel Okul •
Okul Kademesi	: İlkokul • / Ortaokul • / Lise • / Meslek Lisesi •
Okul Yeri	: İl merkezi • / İlçe merkezi • / Mahalle/Köy •
Mezuniyet:	: Lisans • / Yüksek Lisans • / Doktora •
Branşı	: .....
Toplam Hizmet Süreniz	: .....yıl
Okul Yöneticiliğindeki Hizmet Süreniz	: .....yıl

OKUL MÜDÜRLERİNİN MESLEKİ PROFESYONELLİK ÖLÇEĞİ						
Açıklama; Lütfen, aşağıdaki ifadeleri dikkatle okuyarak, her ifadenin sizin durumunuzu yansıtmaderecesini karşısındaki seçeneklerden uygun olanı işaretleyerek belirtiniz. Sizden, her ifadeyi (maddeyi) yanıtlarken sizin hangi sıklıkla o maddedeki davranışı gösterdiğinizi samimiyetle işaretlemeniz beklenmektedir. Burada önemli olan sizin uygulamada gösterdiğiniz davranışlarınızdır. Yapacağınız işaretlemelerde göstereceğiniz samimiyet ölçme aracının başarısını yükseltecektir.						
Lütfen, aşağıdaki ifadeleri ne sıklıkla yapıp yapmadığınızı, karşısındaki ölçekte size uygun gelen seçeneğin altına çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.						
Yanıt Ölçeği						
1. Hiçbir zaman						
2. Nadiren						
3. AraSıra						
4. Çoğu zaman						
5. Her zaman						
Sıra	Görev yaptığınız okulda;	1	2	3	4	5
1	Öğretim faaliyetleriyle ilgili yaptığım uygulamalarda öğretmenlerin görüşlerini alırım.	•	•	•	•	•
2	Okulun işleyişi ile ilgili olarak öğretmenlerin eleştirilerini dikkate alırım.	•	•	•	•	•
3	Okul için önemli kararları almadan önce öğretmenlerin görüşlerini alırım.	•	•	•	•	•
4	Haftalık ders programlarının hazırlanmasında öğretmenlerin görüşlerini alırım.	•	•	•	•	•
5	Okulun işleyişi için alınacak kararlarda öğretmenleri karar sürecine katarım	•	•	•	•	•
6	Öğretmenlerle, okulun başarısı için neler yapabileceğine yönelik görüşmeler yaparım.	•	•	•	•	•
7	Okulda uyulması gereken kuralları öğretmenlerle birlikte belirlerim	•	•	•	•	•
8	Öğretmenlere eğitim-öğretim işlerinde iyi bir rol model olmaya çalışırım.	•	•	•	•	•
9	Öğretmenlere adaletli yaklaşırım.	•	•	•	•	•
10	Herkesin hakkını korumaya çalışırım.	•	•	•	•	•
11	Okul uygulamalarımda tarafsızlık ilkesine bağlı kalırım.	•	•	•	•	•
12	Okul paydaşları arasında ortaya çıkan sorunları adil bir şekilde çözüme kavuşturmak için çabalarım.	•	•	•	•	•
13	Öğretmenler arasında iş yükünü adil dağıtmaya çabalarım.	•	•	•	•	•
14	Eğitim ile ilgili bilimsel dergileri takip ederim.	•	•	•	•	•
15	Eğitim ile ilgili bilimsel toplantıları (kongre, sempozyum, çalıştay gibi) takip ederim.	•	•	•	•	•
16	Eğitim ile ilgili kitaplar okurum.	•	•	•	•	•
17	Okul sorunları ile ilgili bilimsel araştırmalar yaparım.	•	•	•	•	•
18	Mevzuatta belirtilmese de okul yararına olan işlemlerde inisiyatif alarak karar veririm.	•	•	•	•	•
19	Öğretmenlerin özel durumlarına göre nöbet günlerinde değişiklikler yaparım.	•	•	•	•	•
20	Öğrenci gereksinimlerine göre öğretim programlarında değişiklikler yaparım.	•	•	•	•	•
21	Mali kaynakların yönetiminde, yasalarda belirtilmese de, okul yararına olacak kararlar alırım	•	•	•	•	•
22	Mevzuatta kesinlik yoksa kararları öğrenci lehine yorumlarım.	•	•	•	•	•

Karara Katılımı Sağlama : 1.,2.,3.,4.,5.,6.,7., maddeler
Mesleki Etik : 8.,9,10,11,12.,13.maddeler
Mesleki Gelişim : 14,15,16,17. Maddeler
Mesleki Özerklik : 18,19,20,21, 22. Maddeler

